

॥२॥३॥ वैरमूलमहाग्निष्टुतमिति त्रिशुणितोमिहोमोऽग्निष्टुत तत्र ह्यग्निरेवस्तुयते सच पुत्रं ददाति दाशुषड्भित्तमं त्रवणीत्युत्र प्रदः क्रतुः सचेंद्रिहस्तत्रेन्द्रस्य प्रधानभावात् ॥४॥ यज्ञं कृतमिति श्रीकः ॥५॥ ६॥ ७॥ ८॥ ९॥ १०॥ ११॥ १२॥ १३॥ मृदुत्वादेयः स्त्रीगुणा आगतः ॥१४॥ कर्कशात्वादेयः पुरुषगुणाः नष्टा केन निमित्तेन मे मम स्त्रीत्वमभवदिति संबन्धः

भीष्म उवाच अत्राप्युदाहरंती ममिति हासं पुरातनं ॥ भंगास्वनेन चाक्रस्य यथा वैरमभूत्पुरा ॥२॥ पुरा भंगास्वतो नाम राजर्षिरिति धार्मिकः ॥ अपुत्रः पुरुषव्याघ्रपुत्रार्थं यज्ञमाहरत् ॥३॥ अग्निष्टुतं स राजर्षिरिन्द्रिहं महाबलः ॥ प्रायश्चित्तेषु मर्त्यानां पुत्रकामेषु चेष्यते ॥४॥ इन्द्रो ज्ञात्वा तु तं यज्ञं महाभागः स्फुरेश्वरः ॥ अंतरं तस्य राजर्षेर्विच्छन्ति यतात्मनः ॥५॥ न चैवास्यां तरं राजन नृसदृशं महात्मनः ॥ कस्यचित्त्वथ कालस्य मृगयोगं तवान्तपः ॥६॥ इदमंतरमित्येव ज्ञाक्रो नृपममो हयत् ॥ एकाभ्वेन च राजर्षिर्भ्रातृद्वेण मोहितः ॥७॥ नदिशोऽविंदत नृपः क्षुत्सि पासादितस्तदा ॥ इतश्चेतश्चेव राजन नृपममन्त्रिणां न्वितो नृप ॥८॥ मरोगे पश्य स्फुरच्चिरं घूर्णं परमवारिणा ॥ सो वगाद्य सरस्तात पायया मासवाजिनं ॥९॥ अथ पीतो दकं सो भवं वृक्षे बध्वा नृपो नमः ॥ अवगाह्य ततः स्नातस्तत्र स्त्रीत्वमवाप्तवान् ॥१०॥ आत्मानं स्त्रीकृतं हत्वा व्रीडितो नृप सत्तमः ॥ न्वितानुगतसर्वोत्मा व्याकुलं द्रियं चेतनः ॥११॥ आगे हिष्णे कथं त्वं कथं यांमि वेपुरं ॥ इष्टे नाग्निष्टुता चापि पुत्राणां शतं मोरसं ॥१२॥ ज्ञाते महाबलानां मे तान् प्रवक्ष्यामि किं त्वहं ॥ दारेषु चात्मकीयेषु पौरजानपदेशु च ॥१३॥ मृदुत्वं च तनुत्वं च विक्लुचत्वं तथैव च ॥ स्त्रीगुणा ऋषिभिः प्रोक्ता यमं तत्त्वार्थदर्शभिः ॥१४॥ व्यायामे कर्कशात्वं च वीर्यं च पुरुषे गुणाः ॥ यौरुषं विप्रनष्टं वै स्त्रीत्वं केनापि मे भवत् ॥१५॥ स्त्रीभावात्पुनरभ्वं तं कथमगो दृमुत्सहं ॥ महता त्वथ यत्नेन आरुह्या भवं नराधिपः ॥१६॥ पुनरायात्पुनरंता तस्त्रीकृतो नृप सत्तमः ॥ पुत्रादारेभ्य भृत्याभ्ये पोरजानपदाश्वने ॥१७॥ किं त्विदं त्विति विज्ञाय विस्मयं परमं गताः ॥ अथो वाच स राजर्षिः स्त्रीभृतो वदतां वरः ॥१८॥ मृगयामस्मि निर्यातो बलैः परिवृतो हृदं ॥ उद्भूतः प्राविशं घोरामटवीं देवचोदितः ॥१९॥ अटव्यां च स घोरायां नृणां नो नष्टं चेतनः ॥ स्फुरः सचिरप्रख्यमपश्यं पक्षिभिर्वृतं ॥२०॥ तत्रावगाढः स्त्रीभृतो देवेनाहं कृतः पुरा ॥ नाम गोत्राणि चाभाष्य दाराणां मे त्रिणां तथा ॥२१॥ आह पुत्रोस्ततः सोऽथ स्त्रीभृतः पार्थिवो नमः ॥ संप्रीत्या भूज्यतां राज्यं वनया स्यामि पुत्रकाः ॥२२॥ एवमुक्त्वा पुत्रशतं वनमेव जगाम ह ॥ गत्वा चैवाश्रमं सानुतापसं प्रत्यपद्यत् ॥२३॥ तापसे नास्य पुत्राणामाश्रमेष्वभवच्छतं ॥ अथ सादायता न्सर्वान् पूर्वेषु त्रानभाषत् ॥२४॥

॥१५॥१६॥ स्त्रीकृतः इंद्रेण स्त्रीत्वं त्रापितः ॥१७॥१८॥१९॥२०॥२१॥२२॥ प्रत्यपद्यत् भर्तृत्वेन स्त्रीकृतवती ॥२३॥२४॥